

Formandens mundtlige beretning til DFS's repræsentantskabsmøde den 30.april 2008

Tak for sidst!

Sammen med næstformand Søren Eigaard og sekretariatsleder Henrik Christensen, har jeg besøgt de fleste af DFS medlems- og partnerorganisationer i det forgangne år. Det er målet, at vi har besøgt alle foreninger inden det årlige seminar for bestyrelse og medarbejdere i slutningen af august.

Vi har fået et unikt billede af folkeoplysningens aktuelle situation. Hvad optager foreningerne? Hvad er de største udfordringer? Hvordan kan DFS og foreningerne styrke samarbejdet? Og hvordan kan vi i fællesskab arbejde med at fremme folkeoplysningen, defineret i politikpapiret "Fremtidens Folkeoplysning".

Der er en mangfoldighed af aktivitet i DFS medlemsorganisationer, med afsæt i hvert sit grundlag er organisationerne optaget af mange gode aktiviteter og udviklingsprocesser, der kan fremhæves. Det gælder f.eks.:

- Aktive Kvinders kampagne mod prostitution og menneskehandel – "Stop horehusene", der var i radioen i går morges.
- Mellemfolkeligt Samvirke, der kobler arbejde med demokrati i den tredje verden og herhjemme.
- Højskolerne, der med et fireårigt forsøg skal understøtte, at unge deltager i et forløb på en erhvervsrettet ungdomsuddannelse under deres højskoleophold.
- Efterskoleforeningen, der ønsker at iscenesætte skoleformen med fornyet vægt på de bærende værdier.

Jeg kunne fremhæve mange andre initiativer. Der er i allerhøjeste grad liv i folkeoplysningen. Møderækken har belyst, at der er mange fælles træk og fælles udfordringer for DFSs medlemsorganisationer.

Medlemsorganisationerne i Dansk Folkeoplysnings Samråd tilbyder rammer hvor befolkningen kan udfolde et engagement og gennem frivillig læring tilegne sig viden.

Organisatorisk udvikling

Der er vist ikke tvivl om, at der gælder nye vilkår for de folkeoplysende organisationer.

Folkeoplysningens organisationer er i gang med at tilpasse sig og forme den virkelighed, vi befinder os i.

- Nogle organisationer tilpasser sig og udnytter, at vi lever i en tid, hvor medierne spiller en stor rolle, og hvor man ofte må spille på mediernes præmisser, for at få sine synspunkter, mærkesager og aktiviteter frem og igennem til den almindelige dansker. Man ved, at man skal have en kant, være i øjnefaldene eller lettere kontroversiel for at få mediernes interesse og for at leve op til mediernes krav til, hvad der har nyhedsværdi.

- Nogle organisationer har fokus på, at de har forskellige målgrupper i forhold til deres organisation og deres aktiviteter. Dette indretter man sin drift efter, hvilket er en udvikling, der styrker.
- Nogle organisationer har fokus på, at vi som individer har et ønske om selvrealisering, derfor lægges der elementer ind i aktiviteter og arbejde, som klart giver deltagere eller frivillige noget, som bevirker, at de kan realisere sig selv.
- Nogle organisationer forsøger at styrke deres profil i overensstemmelse med et af tidens krav, som er at være værdiorienteret. Mål og strategier giver ikke mening, uden at disse er funderet i nogle for virksomheden faste værdier. Værdibaserede organisationer anses ofte for at være "moderne".
- Nogle organisationer har fokus på, at det moderne individ har travlt og indgår i mange forskellige relationer, som varierer over tid. Det moderne individ har således svært ved at afsætte det samme tidspunkt uge efter uge til en bestemt aktivitet. Derfor ser vi mange steder, at lange forløb laves til kortere og mere intensive forløb.
- Nogle organisationer tilpasser sig ganske enkelt også til, at deres udgangspunkt for driften er forandret i takt med samfundsudviklingen. De udnytter samtidig de kompetencer og erfaringer, de har gennem årelangt oplysningsarbejde, til at udvikle deres organisations arbejdsområde og virkefelt.

I de folkeoplysende organisationer kan vi trække mange af de erfaringer ind, som andre medlemsorganisationer allerede har gjort eller er i gang med at gøre. Vi skal fastholde fokus på, at vi også med folkeoplysningen som mærkesag spiller med på mediernes præmisser. Vi kan styrke fokus på at lave aktiviteter, som retter sig mod forskellige dele af vores medlemskreds, altså holde et målgruppefokus.

Vi er godt funderet i folkeoplysningens værdier, som er formuleret i politikpapiret "Fremtidens Folkeoplysning". Vi skal fortsat være opmærksomme på, at det moderne individ har travlt og derfor tilrettelægge vore aktiviteter således, at så mange som muligt kan få glæde af vore tilbud.

Vi skal også konstant have fokus på, at vi er i trit med samfundsudviklingen, vi skal turde opdyrke nye områder og afvikle områder, som tiden er løbet fra. Vi skal også konstant have fokus på, om vores produkter er de rigtige og om vores organisering er den optimale.

De folkeoplysende foreningers organisatoriske udfordringer, som jeg her har beskrevet dem, har vi – i forskellig grad - til fælles. Derfor er det også helt naturligt at vi i DFS i de kommende år sætter fokus på de organisatoriske udfordringer for vores medlemsorganisationer.

Folkeoplysningens værdier

Det har, som allerede nævnt, været mange interessante møder med ledelserne i DFS's medlemsorganisationer. Det var interessant at stifte nærmere bekendtskab med arbejdet i såvel de større organisationer, som i de mindre organisationer, hvor det i særlig grad er ildsjæle, der bærer arbejdet.

Vi har ført mange interessante drøftelser om folkeoplysningens visioner og strategiske udfordringer og om helt konkrete problemstillinger om foreningsøkonomi, puljer og hjemmesider.

Der er mange dygtige ledere og medarbejdere i den danske folkeoplysning. Personer, der har visioner, er velformulerede og nyder stor tillid i deres organisationer.

De folkeoplysende organisationer er – sammen med de andre store folkelige organisationer, som DGI og DUF – betydelige aktører i "det folkelige Danmark".

Det er forpligtende at være leder i de folkelige organisationer i Danmark. Vi har ansvar for at udvikle og forny vore organisationer og så har vi ansvar for at gøre det folkelige Danmarks stemme hørt i den samfundsmæssige debat.

Der er, måske i særlig grad i disse år, behov for, at de stemmer, der har afsæt i de folkeoplysende værdier, deltager mere aktivt i samfundsdebatten.

Jeg vil godt nævne nogle eksempler.

De nye og større kommuner er blevet anbefalet at lave strategier for udvikling af lokaldemokratiet. Dette sker i stort omfang og er ganske fint. Men det er mit klare indtryk, at der ikke er det fornødne fokus på hverken inddragelse af de organiserede civilsamfundsaktører eller på, hvordan kommunen sammen med eksempelvis de folkeoplysende organisationer kan styrke det aktive medborgerskab.

På dette felt er der behov for, at vi fra folkeoplysningen søger at præge de kommunale strategier, således at lokaldemokrati og aktivt medborgerskab bliver til andet end borgerpaneler og webudsendelser fra byrådsmøder.

Den lokale folkeoplysning bør lade sin stemme blive hørt.

Ekstremisme, Hooliganisme, meningsløs vold, afbrænding af skoler, er desværre fænomener, der vinder indpas i Danmark. Desværre er svaret på disse fænomener fra flere, konfrontation i form af forslag om øgede straffe eller forbud mod grupper vi ikke kan lide, som Hizb-But-Tahrir. Jeg vil ikke her tage stilling til det konkrete indhold. Det undersøges nu om gruppens aktiviteter er i strid med Grundloven. Er de det, skal gruppen forbydes, ligesom lovovertrædere skal straffes.

Men først og fremmest skal fokus i debatten flyttes til årsagerne til, at der er ekstremistiske grupperinger i det danske samfund, årsagerne til at der brændes skoler af, og så videre. Der er brug for en debat om den enkeltes ansvar, om familiens ansvar og om samfundets ansvar. Der er brug for et fokus på, hvordan vi som borgere kan tage part i forebyggelsen af disse tendenser, som man indtil for få år siden, kaldte udanske.

Her er der bud efter folkeoplysningens ledere i debatten.

Integration. Vi har svært ved, at finde den rette model for en reel integration mellem de dele af det danske folk, hvis familie gennem mange generationer har boet i vores land og de nye grupper, der er kommet hertil og har fået statsborgerskab indenfor de seneste årtier. Der er desværre en sammenhæng mellem de problemer, jeg netop har omtalt og en ikke-succesfuld integration. Integrationsdebatten er slet ikke enkel, men det er på tide at vi får et opgør med dem, der vil gøre det danske til en særlig politisk sag.

Grænseforeningen har fået et flot nyt slogan: ”- for en åben danskhed”. Det er et slogan, der fortæller; hvad det er, der er udfordringen. Vi skal reflektere over og forholde os til, hvad det vil sige at være ”åben”. Og vi skal reflektere over og forholde os til, hvad ”danskhed” egentlig er.

Vi skal møde hinanden i dialog, om vores familier har boet i landet i mange generationer, eller vi var til statsborgerskabsdag i Folketinget i søndags.

Vi skal bære det danske samfunds værdier og den danske kultur ind i dette møde med de nye værdier og kulturer, som globaliseringens åbenhed bringer til os. Her er en væsentlig opgave for de folkeoplysende organisationer.

Bestyrelsen har på sit seneste møde drøftet, hvordan integration og kulturmøde kan blive en del af arbejdet i DFS og i de folkeoplysende organisationer.

I respekt for et flot slogan lad os arbejde for ”Folkeoplysning – for en åben danskhed”!

Strategi og politik

Bestyrelsen har haft flere drøftelser om folkeoplysningens politiske og strategiske udfordringer. Det er vores analyse at vi kan styrke samspillet mellem de folkeoplysende organisationer. Vi har derfor inviteret medlemsorganisationerne til at deltage i et strategisk forum, der skal koordinere strategier og interessevaretagelse, således at folkeoplysningen som sektor kommer til at stå stærkere i beslutningstagernes bevidsthed.

Lad det være et fælles mål, at et større fokus på koordination af strategi, gør det muligt at folkeoplysningen i højere grad vil kunne sætte dagsordenen frem for at reagere på den.

DFS’ medlemskreds er blandt andet karakteriseret ved, at de organisatoriske ressourcer er meget forskellige fra organisation til organisation. Nogle medlemmer er relativt stærke og kan som selvstændig organisation varetage sine interesser, mens andre er mere afhængige af andre og DFS. Dette vilkår bør vi holde os for øje.

At nogle medlemsorganisationer er relativt stærke gør dog ikke behovet for at koordinere strategier mindre, tværtimod. Hvis vi som sektor ønsker bedre rammer og vilkår, er det en forudsætning, at alle aktører har blik for hinanden og helheden, samtidig med at den enkelte organisation følger egne strategier og interesser.

Folkeoplysningen skylder sig selv og det omgivende samfund, selv at definere hvad opgaverne og aktivitetsområderne skal være i fremtiden.

Internt i DFS’ medlemskreds vil vi nedsætte et udviklingsudvalg, der skal stille skarpt på, hvordan vi i folkeoplysningen selv kan sikre en udvikling, som er i overensstemmelse med missionen fra ”Fremtidens Folkeoplysning”, som hedder:

”Samrådet ser det som folkeoplysningens formål at bidrage til den enkeltes personlige dannelse og uddannelse, og at medvirke til sikring og udvikling af demokratiet. Folkeoplysningen skal gennem sine mangeartede folkeoplysende aktiviteter fremme borgernes medbestemmelse, medansvar og aktive engagement i samfundets udvikling. Folkeoplysningen skal medvirke til at sikre borgernes kendskab til rettigheder og pligter og medvirke til at øge borgernes almenviden og deltagelse i et samfund med frihed, ligestilling og demokrati.”

DFS arbejder for at få nedsat et ministerielt udvalg, som skal analysere folkeoplysningens aktiviteter, rammerne og vilkårene herfor. Udvalget skal komme med forslag til ændringer af rammer og vilkår således at folkeoplysningen bedst muligt er rustet til sine opgaver i et samfund, som er kendetegnet ved at være globaliseret, have ekstreme mængder af informationer og være ganske komplekst. Folkeoplysningens samspil med både stat og kommuner skal behandles.

Arbejdet bør afgrænses til det område, som er dækket af folkeoplysningsloven. Loven skal have et serviceeftersyn, med det mål, at sikre gode rammer for en aktiv folkeoplysning!

To konkrete forslag

Jeg vil gerne fremsætte to konkrete forslag til politiske initiativer:

- Det første forslag: Vi har i dag diskuteret demokrati og medborgerskab med afsæt i regeringens demokratikanon. Demokratikanonen fortjener at danne afsæt for en styrkelse af det oplevede demokrati for borgerne.

Med ønsket om at styrke og forny borgernes aktive medborgerskab vil jeg derfor foreslå, at der sættes fokus på vilkårene for et levende folkestyre, hvilke incitament er nødvendige for at opretholde et aktivt folkeligt foreningsliv? Jeg ønsker at man både i stat og kommuner udarbejder en strategi for et aktivt medborgerskab.

- Det andet forslag: DFS gennemførte sidste år en motivationsundersøgelse af hvilke ikke-faglige kompetencer deltagerne i fire folkeoplysende skoleformer mener de opnår gennem deltagelse (se den skriftlige beretning s. 10). Undersøgelsen dokumenterer at folkeoplysningen leverer varen. Deltagerne mener de har fået personlig udvikling, er blevet bedre til at samarbejde, tænke kreativt, klare udfordringer og løse problemer, kan bruge det de har lært, i deres arbejde. Har fået lyst til at deltage i videre uddannelse.

Folkeoplysningens betydning for befolkningens uddannelse bør have en stærkere afsmitning i regeringens strategier for voksen- og efteruddannelse. Jeg vil derfor foreslå at folkeoplysningens betydning for den reelle kompetenceudvikling blandt voksne indgår i udvalgets arbejde med mål at få en forbedret og fuldstændig national strategi for læring.

Der er fokus på sammenhængskraften og solidariteten i vores samfund. Det folkelige Danmark – de folkeoplysende organisationer har dokumenteret vores bidrag til samfundet. Folkeoplysningen har meget at bidrage med – netop på baggrund af vores værdier og vores kompetencer.

Lad os fælles arbejde for en bedre folkeoplysning og for en stærkere folkeoplysning – der er brug for vores bidrag!

Tak

En stor tak til alle medarbejdere i DFS for jeres daglige indsats i DFS og for et rigtigt godt samarbejde! I arbejder dagligt med stort engagement, ukuelighed, dygtighed og loyalitet for DFS og folkeoplysningen. Tak for det!

Tak til DFS medlemsorganisationer for det daglige samarbejde og tak til bestyrelsen for gode møder og for godt samarbejde!